

„Džuno“ aneb Životní cesta novináře Jana Jůna¹

JITKA HANÁKOVÁ

ABSTRACT: “Džuno” – The Life Journey of Journalist Jan Jůn

The life of Czech-British journalist Jan Jůn (1945–2022) was profoundly shaped by the political history of the second half of the 20th century. Jan Jůn was born in Prague to a civil servant father, Jan Jůn, Sr. After the February 1948 communist coup, his father went into exile abroad and the family found itself the victim of communist persecution. Jan Jůn was unable to attend high school and instead sent to a factory as a blue-collar worker, completing his education later at an evening school for working people. The liberalisation era during the 1960s allowed Jan Jůn to study journalism. But in 1974, during the “normalisation” era, he also went into exile. In London Jan Jůn became involved in the life of the Czech exile community at the expatriate Velehrad centre, led by the Jesuit priest Father Jan Lang. He co-founded the monthly *Londýnské listy* of the Naarden Movement and also worked as an editor for *Time & Tide* magazine, later serving as editor-in-chief for the British magazines *Property Monthly Review* and *Property Gazette*. After 1989 he began working for the Czech section of Radio Free Europe, and also became a regular contributor to Czech Radio and Czech Television. He also published articles in magazines such as *Přítomnost*, *Vesmír*, and the journal *Prostor*. In 1999 he was awarded the Ferdinand Peroutka Prize. Jan Jůn had a life-long passion for astronomy and astronautics. Back in the 1960s he guided visitors at Prague’s Štefánik Observatory, where he earned the nickname “Džuno” in reference to the American space rocket JUNO. He also became a member of the SPACE astronautics club, for which he helped publish the *Space News Herald* magazine. In later years, Jan Jůn was a guest contributor for Czech radio programs about space-related matters; and in London, he was a longstanding member of the British Interplanetary Society.

KEY WORDS: Jan Jůn – Czechoslovak Exile – Space – Astronautics – Journalism – *Londýnské listy* – Velehrad – RFE

CONTACTS: Mgr. Jitka Hanáková, Archiv Národního muzea – Československé dokumentační středisko, Na Zátorách 6, 170 00 – Praha 7; e-mail: jitka.hanakova@nm.cz

Životní osudy česko-britského novináře Jana Jůna jsou úzce spjaty s politickým vývojem druhé poloviny 20. století. Narodil se v Praze v rodině úředníka. Po komunistickém převratu v únoru 1948 odešel jeho otec do exilu a rodina čelila represím, které komunistický režim uplatňoval vůči rodinám „politicky nespolehlivých“. Kvůli tomu Jůn neměl možnost studovat na střední škole a vyučil se v dělnickém oboru. Středoškolské vzdělání si doplnil až později formou večerního studia pro pracující. Teprve politické uvolnění v šedesátých letech mu umožnilo vystudovat žurnalistiku. V době normalizace však z politických důvodů také odešel do exilu. V Londýně se zapojil do života české exilové komunity při krajan-ské farnosti Velehrad vedené jezuitou P. Janem Langem. Podílel se na založení měsíčníku *Londýnské listy* Naardenského hnutí a spolupracoval se skupinou European Liaison Group sdružující představitele exilu ze střední a východní Evropy. V Británii působil také jako re-

1 Předložená práce vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace Národní muzeum (DKRVO 2024-2028/16.II.b, 00023272).

Obrázek 1 – Svatba rodičů, Slatinice u Olomouce 5. 1. 1943. ANM–ČSDS.

Obrázek 2 – Jan Jůn st., čtyřicátá léta 20. století. ANM–ČSDS.

daktor časopisu *Time & Tide*, později jako šéfredaktor britských časopisů *Property Monthly Review* a *Property Gazette*. Spolupracoval s řadou britských i exilových periodik a občas přispíval do českého vysílání BBC. Po roce 1989 se vrátil k českým médiím, pracoval pro českou redakci Rádia Svobodná Evropa, Český rozhlas i Českou televizi. Publikoval také v časopisech *Přítomnost*, *Vesmír* nebo revue *Prostor*. Významnou a trvalou součástí jeho života byl zájem o astronomii a kosmonautiku. V šedesátých letech externě spolupracoval se Štefánikovou hvězdárnou, kde získal přezdívku „Džuno“ podle výslovnosti americké kosmické rakety JUNO. Stal se členem astronautického klubu SPACE, pro nějž vydával časopis *Space News Herald*. O vesmíru přednášel, připravoval rozhlasové pořady a v Londýně byl dlouholetým členem Britské meziplanetární společnosti.

Rodina

Jan Jůn přišel na svět těsně po skončení druhé světové války, 30. června 1945, v Praze. S oblibou později říkával, že je „Pražák křtěný Vltavou“, protože se narodil v tehdy známé porodnici na ostrově Štvanice, označované číslem popisným 863. Tato budova, stojící na říčním ostrově už od konce 19. století, byla po dlouhých desetiletích provozu zrušena v roce 1980, ale v paměti mnoha Pražanů zůstala jako místo prvních okamžiků jejich života a Jan Jůn byl jedním z nich.

Jeho rodinné kořeny však nespočívaly pouze v hlavním městě. Oba rodiče pocházeli z venkova, otec Jan Jůn z jižních Čech a matka Antonie z Hané. Potkali se v roce 1941 a po dvouleté známosti uzavřeli sňatek 5. ledna 1943 v kostele ve Slatinicích u Olomouce. Kromě Jana se jim narodila o tři roky později i dcera Marie.

Jeho otec Jan Jůn st. se narodil 8. října 1913 v jihočeské obci Štítné² do rolnické rodiny Františka a Marie Jůnových. Pocházel z pěti dětí. Jeho matka brzy zemřela, a tak k vlastnímu bratrovi Františkovi přibyli v rodině po otcově novém sňatku s její sestrou ještě tři nevlastní sourozenci Anna, Stanislav a Ladislav.

2 V současnosti je vesnice vedena jako část města Žirovnice v okrese Pelhřimov v kraji Vysočina.

Obrázek 3 – Rodina matky, vysvěcení Aurela, Olomouc 30. 11. 1941.

Obrázek 4 – Jan Jůn a strýc Aurel po dvaceti letech na návštěvě v Praze, 1969. ANM–ČSDS.

Po absolvování obecné a měšťanské školy vystudoval dvouletou obchodní školu v Jindřichově Hradci, kterou ukončil v roce 1930. Jeho starší bratr František zůstal na otcově hospodářství a Jan se vydal na dráhu úředníka. Nejprve působil jako praktikant v Hospodářském družstvu v Kamenici nad Lipou a následně jako úředník v několika pojišťovnách, nejdříve v První české vzájemné pojišťovně v Praze, posléze v pojišťovně Koruna v Písku a následně v Rolnické vzájemné pojišťovně v Praze.³

Brzy se začal angažovat v politice. Aktivně se zapojil do činnosti Republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu⁴, známé jako Agrární strana, což odpovídalo Jůnově rodinnému prostředí.⁵ Po rozpuštění strany v roce 1938 přešel do Mladé národní jednoty,⁶ kde pracoval jako žurnalista ve stranickém listu *Mladý Národ*. Po německé okupaci v březnu 1939 vstoupil Jan Jůn st. do Národního souručenství⁷, jediného povoleného politického hnutí v Protektorátu Čechy a Morava. Od 1. dubna 1939 vstoupil i do služeb strany, kde pracoval do konce roku 1942 jako tajemník v kanceláři členů Výboru Národního souručenství a také v kanceláři náměstků ústředního vedoucího a krajských vedoucích NS. Ke konci roku 1942 dal z finančních důvodů výpověď a od roku 1943 zastával funkci okresního tajemníka

- 3 Národní archiv (dále jen NA), fond Národní souručenství, kart. 56, sign. Jan Jůn, osobní složka – dotazník.
- 4 Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu, zkratkou RSZML (někdy RSZaML), byla česká a československá pravicová agrární politická strana, po většinu období první republiky patřila k nejsilnějším v Československu. Po přijetí Mnichovské dohody v roce 1938 se sloučila s většinou existujících politických stran a stala se základem Strany národní jednoty. Zkráceně byla strana nazývána agrárníci a stejně se říkalo i jejím členům. V roce 1945 ji nebylo umožněno obnovení.
- 5 NA, fond Zemský úřad Praha – Prezidium zemského úřadu v Praze, kart. 1324, sign. 207–1324–57, viz též kart. 1357, sign. 207–1357–27.
- 6 Mladá národní jednota (MNJ) byla mládežnická organizace Strany národní jednoty. Po německé okupaci zbytku Československa v březnu 1939 se organizace stává základním kamenem Mládeže Národního souručenství.
- 7 Národní souručenství (zkratka NS) vzniklo bezprostředně po německé okupaci 15. března 1939 jako jediné povolené politické hnutí v Protektorátu Čechy a Morava. Národní souručenství bylo postavené na vůdcovském principu. V čele NS stál prezident Emil Hácha. Proklamovaným cílem politického hnutí bylo sjednocení a povzbuzení českého národa. Na politické úrovni se programově zaměřovalo na národní pospolitost a vztah k Říši. Organizace byla zrušena výnosem ministerstva vnitra 4. června 1945. Za loajlnost vůči Říši a okupační protektorátní správě byli čelní představitelé postaveni před Národní soud

Obrázek 5 – Jan Jůn ministrant, vpravo strýc Aurel krátce před emigrací. ANM–ČSDS.

Zemského svazu pro zemědělství a lesnictví.⁸ Dochovaná žádost o žňovou dovolenku z léta 1942 dokládá jeho zájem o rodinné hospodářství a vztah k venkovskému prostředí.⁹

Bezprostředně po válce se Jůn st. přihlásil ke studiu na Svobodné škole politických nauk,¹⁰ kde krátce před uzavřením českých vysokých škol nacisty navštěvoval doplňující kurzy.¹¹ V květnu 1947 složil první diplomovou zkoušku a získal titul „diplomovaný absolvent“. Druhou dílčí státní zkoušku z trestního práva složil s vyznamenáním na nově vzniklé Vysoké škole politické a sociální 18. února 1948, tedy pouhých několik dní před únorovým převratem.¹² Jůn tak stál na prahu právnické kariéry ve chvíli, kdy se politická situace v zemi dramaticky změnila. V době zahájení studií byl stále zaměstnán na

Svazu zemědělství a lesnictví pro Čechy a Moravu,¹³ který byl ještě v tomtéž roce přejmenován na Jednotný svaz českých zemědělců 1945–1948.

Jako věřící katolík a již téměř právník se účastnil aktivit na podporu církve, již začal nový režim rychle potlačovat. Za nejasných okolností emigroval a se svou rodinou přerušil veškerý kontakt. Nepsal manželce a dětem, ale ani svému otci a sourozencům. Po určitém čase byl prohlášen za nezvěstného, což jeho nejbližším paradoxně pomohlo proti výraznějšímu pronásledování, kterému byli všichni členové rodiny vystaveni.¹⁴

Nejpozději v roce 1951 se Jan Jůn st. usadil v Belgii. Zde získal místo v bruselské pobočce Mezinárodní pomoci uprchlíků, kde působil jako hlavní sekretář Výboru sociální pomoci pro československé politické uprchlíky. Jeho jméno se pravidelně objevovalo v monitoringu Státní bezpečnosti, která sledovala vznikající exilové spolky a organizace v Belgii.¹⁵ Mimo tuto činnost ve prospěch nových čs. uprchlíků působil i v zemědělství, tedy v oblasti, která ho provázela od dětství. Z jeho belgického profesního průkazu pro cizince z roku 1955 víme, že v letech 1955–1956 vedl zemědělskou společnost nacházející se na pevnosti v Molenstede, vlastněnou belgickým státem.¹⁶

Pravděpodobně koncem 60. let přesídlil do Španělska, kde se usadil v Madridu, ale o jeho působení zde nejsou dostupné informace. Razítka v dochovaném pasu ukazují, že často

8 NA, fond Národní souručenství, kart. 56, sign. Jan Jůn, osobní složka.

9 Tamtéž.

10 Archiv hlavního města Prahy, fond Svobodná škola politických nauk, kart. 14, inv. č. 151, přihláška ke studiu.

11 NA, fond Národní souručenství, kart. 56, sign. Jan Jůn, osobní složka.

12 Archiv Národního muzea – sbírka Československé dokumentační středisko (dále jen ANM – ČSDS), fond Jan Jůn, diplom, nezpracováno.

13 Archiv hlavního města Prahy, fond Svobodná škola politických nauk, kart. 14, inv. č. 151, přihláška ke studiu.

14 Rozhovor Martina Soldáta s Janem Jůnem, Praha 13. 11. 2012.

15 ABS, arch sv. 10522, Krajané v Belgii.

16 ANM – ČSDS, fond Jan Jůn, nezpracováno.

cestoval, zejména do Kanady, ale nejen tam. Z fotografií je zřejmé, že se aktivně zapojil do exilové politické činnosti. Z dochované korespondence víme, že byl ve styku mj. s Václavem Jiřím Vostřezem, předsedou jedné z pravicových frakcí Agrární strany v exilu, dále s J. A. Křivákem, Janem Dolinským nebo Josefem Tománkem.

Teprve po roce 1974, kdy jeho syn Jan s manželkou odešel do exilu, došlo k prvním kontaktům mezi otcem a synem po více než čtvrtstoletí. Syn navštívil otce v Madridu během své svatební cesty. O Vánocích roku 1977 pak otec zavítal do Londýna. Tím jejich kontakty skončily, po tak dlouhém odloučení již nedokázali navázat skutečně blízký vztah.¹⁷ Jan Jůn st. zemřel 12. října 1984 v Madridu.

Janova matka Antonie Jůnová se narodila 12. června 1920 v malé moravské obci Andlerka¹⁸ do rodiny krejčího Jaroslava Hrdiny a jeho ženy Ludmily. Pocházela ze čtyř dětí, měla bratry Antonína, Václava a Ondřeje.

Blízko měla zejména k o rok staršímu bratru Ondřejovi, který již v roce 1934 vstoupil do řádu františkánů-kapucínů a přijal jméno Aurel.¹⁹ Filozofii vystudoval v Holandsku a následně dokončil teologická studia v Olomouci, kde byl v toce 1941 vysvěcen na kněze. Od té doby působil v Praze až do začátku roku 1950, kdy odešel do Sušice, což ho zachránilo před internačním táborem, kam byli všichni řádoví kněží násilím převezeni. Na Sušici se pozapomnělo, a tak měl čas se ukrýt do bezpečí. Odjel do Prahy, kde se skrýval u přátel, k sestře po tom, co uprchl do exilu její manžel, jít nemohl. Přes hranice se dostal rychlíkem Praha – Paříž na falešný francouzský pas v přestrojení za misionáře, který se vrací z Afriky přes Prahu. V převlečení mu pomohla právě sestra Antonie v kostele sv. Kříže na Příkopech, kde se s ní naposledy setkal a jejím prostřednictvím se rozloučil také s rodinou.²⁰ Při následné celní kontrole v Chebu mu pomohla dobrá znalost francouzštiny získaná při studiu. Z Paříže odjel do Janova a odtud brzy odplul lodí do Austrálie.²¹ S nejbližšími však

Obrázek 6 – Jan Jůn se sestrou, maminkou a babičkou, Staroměstské náměstí 1960. ANM–ČSDS.

17 Pozn. autorky: Jan Jůn o svém otci téměř nic nevěděl, stejně jako i jeho dosud žijící rodina. Není ani jasné, kde získal Jan Jůn kontakt na svého otce, ale pravděpodobně od svého strýce Aurela, který také emigroval a rodinu navštívil v roce 1969. Zařazená pasáž o Janu Jůnovi st. obsahuje celou řadu dosud neznámých informací a je výsledkem obsáhlé rešerše v archivech ČR.

18 Tato obec byla v roce 1952 přejmenována na Lípy a v roce 1960 byla připojena k lázeňské obci Slatinice.

19 Aurel Hrdina se narodil 26. března 1919 v obci Andlerka a zemřel 9. 7. 2013 v australském Melbourne ve věku 94 let.

20 Matějka, Pacifik OFMCap., S Pannou Marií Lurdeskou do světa (Portrét jednoho misionáře). Dostupné na <https://www.sfr.cz/texty/archiv-poutnika/a/clanek1827#gsc.tab=0> (přistoupeno 2025-09-21).

21 *Melbournský kvart: Sokolský list*, roč. 12, č. 11, 2001, s. 5–6.

Obrázek 7 – Průkazka na autobus do Spolany Neratovice.

udržoval písemný kontakt. Svou sestru a matku mohl navštívit až v roce 1969, v době, kdy se naposledy dalo ještě dostat bez větších problémů přes hranice.

Antonie tak zůstala v Praze se dvěma dětmi sama, navíc pod dohledem Státní bezpečnosti, která ji obtěžovala občasnými výslechy v Bartolomějské ulici.²² V roce 1951 se k ní po smrti svého manžela přestěhovala její matka a pomáhala jí s dětmi a domácností. Antonie se stala jedinou živitelkou rodiny. Po zmizení manžela, přestože měla dvě malé děti, musela nastoupit do zaměstnání. Pracovala v uměleckém družstvu Soluna jako skladová účetní, i tak se ale rodina potýkala s nemalými finančními problémy.²³

Antonie Jůnová se po dlouhých letech odloučení nechala v roce 1984 rozvézt a znovu se provdala za Karla Židlického. Zemřela 23. dubna 1996.

Školní léta

Dětství Jana Jůna bylo spjato se Starým Městem pražským, kde vyrůstal v Pařížské ulici č. 13 poté, co se tam rodina krátce po jeho narození přestěhovala. Po zmizení otce se o něj i jeho sestru staraly matka s babičkou. Chybějícího otce mu částečně nahrazovali početní strýčkové. Prázdniny pravidelně trávil u matčiny rodiny na Moravě, a občas navštěvovali i otcovy příbuzné, kteří se jim zpočátku snažili pomáhat zejména tím, co poskytovalo rodinné hospodářství.

Školní docházku zahájil v šesti letech v blízké Sanytrové ulici²⁴ a vyšší stupeň základní školy dokončil na Uhelném trhu. Právě zde došlo k zásadnímu zlomu v jeho vzdělávací dráze. Tady soudružka ředitelka rozhodla, že když nemá ten správný původ, neměl by jít dál studovat. Nedoporučila ho ke studiu na gymnáziu, tehdejší jedenáctileté škole, a místo toho jej směřovala mezi dělnickou třídu. Do negativního posudku se promítla především otcova emigrace a skutečnost, že žák ministroval u významného katolického kněze P. Jiřího Reinsberga v kostele Panny Marie před Týnem na Staroměstském náměstí i v kostele svatého

22 ABS, KR-593073 MV, 63989, Dejean Pierre, její osobní karta i karta Jana Jůna st. byly skartovány.

23 Archiv Univerzity Karlovy, osobní složka Jan Jůn, přihláška na vysokou školu.

24 Jedna část ulice Sanytrová zanikla při stavbě hotelu Intercontinental na náměstí Curieových a druhá část, která se zachovala, se dnes jmenuje 17. listopadu.

Havla.²⁵ Tyto faktory byly v očích tehdejších politických struktur jasným signálem nedůvěryhodnosti. Nepomohlo mu ani absolvování nepovinné deváté třídy, od níž si sliboval lepší šance na pokračování ve studiu. Navzdory odvolání jeho matky zvítězilo politické hledisko nad osobními předpoklady i studijními výsledky dítěte.

Po rodinné poradě nastoupil Jan Jůn do učebního oboru lučebník chemických provozů ve Spolaně Neratovice. Pro patnáctiletého kluka to bylo velkým zklamáním, jenže v továrně, mezi lidmi s „obyčejnými“ profesemi, poznal něco, co by mu žádná tehdejší škola nedokázala zprostředkovat – přímost, spravedlnost a selský rozum. Paradoxem učňovské školy ve Spolaně bylo, že svým žákům poskytla víc všeobecného vzdělání, než nabízely mnohé jiné instituce. „*Dodnes na to vzpomínám s velkou radostí, poněvadž to byla velmi podivná učňovská škola – tříletá, kde jsme měli více teorie než praxe. Zároveň jsme měli češtinu, ruštinu, zeměpis, dějepis a předměty, které s prací v chemickém průmyslu neměly nic společného, jelikož je učili učitelé vyhození z pražských středních škol, mělo to docela vysokou úroveň a zjevně prospěch jsme z toho měli hlavně my učňové.*“²⁶

Mezi jeho spolužáky byla nejméně třetina těch, kteří nemohli z politických důvodů studovat na střední škole. Patřil k nim i jeho celoživotní přítel Michal Anděl,²⁷ jehož otec byl politickým vězněm. I jemu, stejně jako Janu Jůnovi, nedoporučila ředitelka základní školy studium na gymnáziu, protože prý „nezaručuje kladný vztah k lidově demokratickému zřízení“. Oba byli posláni mezi „dělnickou mládež“, kde se měli patřičně zformovat a získat správné postoje, aby z nich byli vzorní socialističtí občané. Spolužáci měli být těmi, kdo je převychovají v platné členy socialistické společnosti. Ve skutečnosti však díky nim došlo k pravému opaku. To, co je měla naučit dělnická mládež, dopadlo zcela opačně, vychovala je způsobem, jakého by se na střední škole nikdy nedočkali.²⁸

Jan Jůn, Michal Anděl a řada jejich spolužáků dojížděla do Neratovic vlakem, který pro ně představoval specifický a do jisté míry neformální prostor, který se zásadně lišil od oficiální struktury učiliště. Během cest vznikala časový úsek pro dlouhé rozhovory, jež měly pro řadu z nich významný formativní vliv. Diskuse vedené ve vlaku se svým obsahem lišily od běžné výuky. Témata se často týkala literatury, politiky či oblastí společenského života, které se v rámci učňovského vzdělávání neprobíraly. Výměna názorů a informací, která mezi nimi na těchto cestách probíhala, přispívala k rozšiřování jejich obzorů a představovala významný faktor jejich intelektuálního a osobnostního vývoje. Vlak se tak pro tuto skupinu stal místem neformálního vzdělávání a vzájemného ovlivňování.²⁹

Není tak bez zajímavosti, že téměř nikdo z tehdejších učňů nezůstal ve fabrice. Jeden z nich učil domorodce angličtinu v severní Austrálii, jiný se stal okresním soudcem v Litoměřicích, další byl zástupcem děkana VŠCHT, jiný děkanem lékařské fakulty, byli mezi

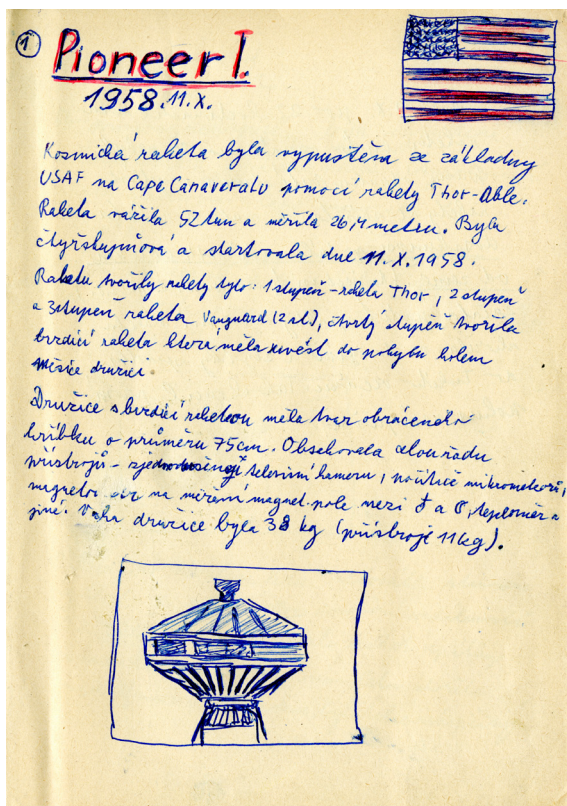
25 ANM – ČSDS, fond Jan Jůn, nahrávka pořadu Host do domu, Český rozhlas Dvojka, Rozhovor s Janem Jůnem, 20.7.1998, nezpracováno.

26 Rozhovor Martina Soldáta s Janem Jůnem, Praha 16. 3. 2017.

27 Prof. MUDr. Michal Anděl CSc. (*1946 Praha) je český lékař, internista specializující se na metabolismus, diabetes a klinickou výživu, bývalý děkan 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze, kde dosud učí vnitřní lékařství.

28 Rozhovor autorky s Michalem Andělem, Praha 9. 10. 2024.

29 Tamtéž.

Obrázek 8 – První zápis Jana Jůna v sešitě Kosmické rakety, který si vedl v době, kdy docházel na hvězdárnu, 11. 10. 1958. ANM–ČSDS.

ku, to byla legrace, protože jsem vstával ve čtyři, ve čtyři čtyřicet čtyři mě jel vlak z Těšnova, tak jsem vždycky běžel noční Prahou. Byl jsem mnohokrát zastaven příslušníky, kteří se mě ptali, kam běžím. No a od šesti jsem teda pracoval ve Spolaně, ve dvě hodiny skončila práce, běžel jsem na autobus a ve tři hodiny mi začínala na Míráku škola, která končila asi v devět nebo v deset večer, pak rovnou do postele a pak zase zpátky ve čtyři ráno vstávat. Takže to byl docela takový koloběh, ale jak říkám, z dnešního pohledu se na to dívám jako na něco velice užitečného“.³³

Na střední škole pro pracující odmaturoval z jazyka českého, ruského, matematiky a chemie na jaře 1965.

nimi právníci, lékaři, literární vědci.³⁰ Zdánlivě uzavřená cesta se rozvětvila do celé škály možností. Možná proto, že učňovská škola, byť určená k formování poslušných dělníků, paradoxně vychovala svobodně myslící lidi.

Po skončení učňovské školy zůstal Jan Jůn pracovat ve Spolaně Neratovice, kde jako dělník dostal doporučení k večernímu studiu. Na podzim roku 1963 nastoupil na Střední všeobecně vzdělávací školu v Praze na rohu Korunní ulice a náměstí Míru.³¹ Díky dokončenému učilišti mu byl automaticky uznán jeden rok studia a o další rok se mu škola zkrátila po vykonané zkoušce z přírodních věd, které na učilišti probírali velmi podrobně. To byla velká výhoda oproti jiným studentům, formálně tak přišel pouze o jediný rok studia.³² Ovšem za cenu toho, že třikrát týdně musel po zaměstnání od tří odpoledne až do večera být ve škole. „Když jsem dělal večerní gymnázium na Mírá-

30 Rozhovor Martina Soldáta s Janem Jůnem, Praha 16. 3. 2017.

31 Tato škola byla v roce 1968 přejmenována na Gymnázium Wilhelma Piecka, dnes tam sídlí Arcibiskupské gymnázium.

32 Rozhovor autorky s Michalem Andělem, Praha 9. 10. 2024.

33 ANM – ČSDS, fond Jan Jůn, nahrávka pořadu Host do domu, Český rozhlas Dvojka, Rozhovor s Janem Jůnem, 20.7.1998, nezpracováno.

Vesmír a kosmonautika

Jan Jůn byl všestranně nadaný a měl mnoho zájmů, avšak jeho největší celoživotní vášní byl vesmír a kosmonautika. Už od svých třinácti let, tedy od roku 1958, pravidelně docházel na petřínskou hvězdárnu.³⁴ Zpočátku tam chodil s maminkou na přednášky, později už samostatně navštěvoval astronomický kroužek a různé kurzy. Hvězdárna si tehdy vychovávala vlastní okruh spolupracovníků, převážně studentů, kteří museli znát základy astronomie, orientovat se na obloze a ovládat přístroje.

Obrázek 9 – Diskusní večer v přednáškovém sále Štefánikovy hvězdárny na Petříně, dolní řada zleva: K. Neufuss, Z. Výborný, J. Jůn, P. Koubský, P. Lála, 1963. Soukromý archiv.

Z nich se pak stávali tzv. demonstrátoři provádějící návštěvníky po hvězdárně.³⁵ Také Jan Jůn se zapojil do popularizační činnosti hvězdárny – přednášel a předváděl práci s přístroji, zejména v oblasti pozorování planet a umělých družic Země.³⁶ Mezi jeho tehdejší přátele na hvězdárně patřil i Pavel Najser³⁷, který vzpomínal, že Jan Jůn vždy tíhnul ke kosmonautice a zajímal se o raketovou techniku, a dokonce se pokoušel stavět vlastní malé rakety. Ty pak nosil ukazovat kamarádům na Petřín a občas je tam zkoušel odpálit v Růžovém sadě – ne vždy však úspěšně. „V té době byla jedna z klíčových raket amerického kosmického průmyslu raketa jménem *Džuno – Juno*. A od té doby se mu začalo říkat *Džuno* a Honzo mu už nikdy nikdo neřek.“³⁸

Kolem hvězdárny vznikla skvělá parta kamarádů, která se tam scházela každou sobotu. A kromě toho společně plánovali i prázdninová dobrodružství. Počátkem šedesátých let začali podnikat výpravy autostopem na Slovensko, jimž říkali „megametry“ – odvozeno od ujetí milionu metrů autostopem a milion metrů je megametr. Takže týden trvalo stopování na Slovensko a potom zase zpátky, jen výjimečně jezdili část cesty vlakem. Nejčastěji putovali po slovenských horách, jedno z prvních putování bylo po Vysokých Tatrách a částečně po Nízkých Tatrách.³⁹ Poslední megametr uskutečnili v roce 1968, kde je na Velkém Choči zastihla 21. srpna okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy. Na této poslední

34 Archiv Univerzity Karlovy, osobní složka Jan Jůn, příloha k přihlášce na vysokou školu, potvrzení z Lidové hvězdárny v Praze.

35 Rozhovor autorky s Pavlem Najserem, Praha 18. 9. 2024.

36 Tamtéž.

37 Mgr. Pavel Najser (*1946) vystudoval sociologii kultury na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze. Od roku 1970 působí jako odborný pracovník Štefánikovy hvězdárny v Praze. Zabývá se především historií astronomie. Pravidelně publikuje v časopise *Astropis*.

38 Rozhovor autorky s Pavlem Najserem, Praha 18. 9. 2024.

39 Rozhovor autorky s Pavlem Koubským, Praha 4. 9. 2024.

Obrázek 10 – Jan Jůn, výpravy na Slovensko – megametry. ANM–ČSDS.

Obrázek 11 – Časopis Space News Herald, který Jan Jůn vydával v letech 1963–1966. ANM–ČSDS.

výpravě byl Pavel Najser, Pavel Koubský⁴⁰, Libuše Koubská⁴¹ (tehdy ještě Burdová) a Jaroslav Pavloušek, Džuno tenkrát chyběl, protože to léto pracoval ve *Svobodném slově*.⁴²

Hlubší zájem o kosmonautiku ho přivedl k časopisu *Letectví a kosmonautika*, kde ho zaujaly odborné články podepsané zkratkou SPACE. Oslovil proto redakci, zda by se mohl sejit s někým, kdo za tou zkratkou stojí a redaktoři ho nasměrovali na skupinu mladých studentů, kteří se scházeli v Městské stanici mladých techniků na Hradčanech, kam se Jan Jůn ihned vydal. Tam ho přivítali členové neformálního klubu SPACE, který je zkratkou názvu Spolek Pracovníků v AstronautiCE a zároveň odkazuje na anglický název pro vesmír. V té době měl klub osmnáct členů, studentů a absolventů různých oborů.⁴³

Klub SPACE založila 7. října 1961 skupina přátel, která se zajímala o kosmonautiku a pravidelně se scházela od prosince 1960. Byli to Antonín Vítek, Jan Liška, František Kantor a Pavel Koubský s Petrem Lálou, kteří se k nim přidali na podzim 1961. Antonína Vítka, jako nejaktivnějšího člena klubu si zvolili nesaditelným generálním tajemníkem.⁴⁴

40 RNDr. Pavel Koubský, CSc. (*1943) vystudoval Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Od roku 1966 působil v Astronomickém ústavu na různých pozicích a prakticky celý život pracoval na observatoři v Ondřejově. Je autorem či spoluautorem řady publikací o astronomii a fyzice.

41 Mgr. Libuše Koubská (*1948 Praha) vystudovala novinářství na Fakultě sociálních věd a publicistiky UK, pracovala jako redaktorka Zahraničního vysílání Čs. rozhlasu, působila v *Lidových novinách*, osm let byla šéfredaktorkou *Přítomnosti*. Učila na FSV UK a na VŠE. Vydala několik knih věnujících se popularizaci vědy a knižních rozhovorů.

42 Rozhovor autorky s Pavlem Najserem, Praha 18. 9. 2024.

43 ANM – ČSDS, fond Jan Jůn, studijní esej: *U všeho jsou studenti... aneb co je to SPACE*, nezpracováno.

44 Karel PACNER, *Lidé v mé paměti*, Praha 2014, s. 12.

Postupně se přidávali další zájemci o astronomii, hlavně ze Štefánikovy hvězdárny na Petříně.⁴⁵ Klub byl ryze diskusní, členové sledovali odborné časopisy a pořizovali z nich abstrakty a také shromažďovali údaje o dostupné literatuře. Postupně budovali rozsáhlou kartotéku kosmických článků ze zahraničních časopisů, které byly k dispozici v Technické knihovně a k tomu přidávali získané fotografie.⁴⁶ Někteří členové chodili pro novou literaturu i do knihovny na americké ambasádě, kde si občas půjčovali i dokumentární filmy, které si společně promítali. Mezi těmi, kdo se tam nebál chodit, byl i Jan Jůn, který měl dobrou znalost angličtiny. „Šel jsem si jednou půjčit na americké velvyslanectví film o programu Apollo – lety na měsíc, a tajný mne sledoval až do bytu. Vzal jsem ho do Bartolomějské s podezřením, že by to mohl být nějaký zloděj, ale oni ho pustili a vyslyšali mne.“⁴⁷

Obrázek 12 – Jan Jůn, prostřední řada druhý zleva, základní vojenská služba, Jelšava 1966. ANM–ČSDS.

Od dubna 1963 dokonce vydávali interní časopis *Space News Herald*, který řídil Jan Jůn. Byl to měsíčník, který obsahoval aktuální zprávy o kosmických událostech. Jan Jůn ho rozmnožoval na starém cyklostylu spolu s Antonínem Vítkem, který vyráběl pro časopis linoryty. Časopis přestal vycházet s odchodem Jana Jůna na vojnu v roce 1965.⁴⁸

Členové SPACE získávali nové informace i z Hlasu Ameriky, jehož vysílání v angličtině komunisté nerušili. Nové informace o kosmickém vývoji používali pro články do časopisu *Letectví a kosmonautika* nebo pro deník *Mladá fronta*, kde v letech 1963–1965 publikoval i Jan Jůn. Spolu s dalšími členy SPACE připravovali na základě poslechu amerického rozhlasu reportáže o letech kosmických lodí Gemini.⁴⁹

V červenci 1969 excelovali členové klubu SPACE v Československé televizi, kdy Antonín Vítek a Jan Kolář s redaktorem Josefem Doubkem komentovali přímý přenos z přistání Neila Armstronga a Buzze Aldrina v lodi Apollo 11 na Měsíci. Mezi těmi, kdo jim v zákulisí připravovali podklady, byl i Jan Jůn.⁵⁰

45 *Letectví a kosmonautika*, č. 19, roč. 45, č. 19, s. 5–7.

46 Rozhovor autorky s Pavlem Koubským, Praha 4. 9. 2024.

47 Rozhovor Martina Soldáta s Janem Jůnem, Praha 13. 11. 2012.

48 K. PACNER, *Lidé*, s. 14.

49 Archiv Univerzity Karlovy, osobní složka Jan Jůn, příloha k přihlášce na vysokou školu, potvrzení z deníku *Mladá fronta* a z časopisu *Letectví a kosmonautika*.

50 K. PACNER, *Lidé*, s. 17.

Obrázek 13 – Časopis *HYDE PARK* č. 2, na titulu Jaroslav Hutka, kterého společně s Juliem Macháčkem vyhodili ve 3. ročníku SUPŠ v roce 1966. Soukromý archiv.

plazili v maskách po terénu mezi triangulačními body v až šedesáticentimetrové vrstvě sněhu.⁵²

V rámci výběru byli následně vojáci s úplným středoškolským vzděláním vyzváni k nástupu do poddůstojnické školy. Tento výcvik probíhal na Slovensku, v Jelšavě u Rožňavy, kde strávil Jůn přibližně deset měsíců. Pozitivní vztah k regionu měl již z dřívějšíka díky svým cestám, tzv. megametrum, které pořádal s přáteli ze Štefánikovy hvězdárny. Pobyt v Jelšavě proto vnímal jako návrat do prostředí, které dobře znal a měl v oblíbě.⁵³ Odtud se přesunul k vojenskému útvaru ve Stříbře, odkud si na jaře 1967 podal přihlášku na Institut osvěty a novinářství Univerzity Karlovy. Příjímací pohovory na novinářinu absolvoval v uniformě četaře Československé armády a byl přijat. Vojenská služba mu tak z důvodu nástupu na vysokoškolské studium skončila o něco dříve, již 27. září 1967. Jůn se i během vojenské služby aktivně věnoval popularizaci kosmonautiky, organizoval přednášky o astronautice jak pro útvar, tak pro širokou veřejnost a současně publikoval v tisku.⁵⁴

Vojenská služba

Po maturitě se Jan Jůn rozhodoval, co bude v životě dělat, bavila ho věda, politika, dějiny, ekonomie a taky chemie. Nakonec se přihlásil na chemii, ale neudělal zkoušku z matematiky, a tak ho nepřijali. Matematika mu prostě nešla, a to byl taky důvod, proč se z něho, přes jeho hluboký zájem o vesmír nestal astronom.

Po neúspěšném pokusu o studium musel nastoupit na vojnu. Úředně byl odveden již 1. dubna 1964, ale k výkonu základní vojenské služby byl Jan Jůn povolán 4. ledna 1966.⁵¹ Po nástupu k útvaru byl kvůli své politické nespolehlivosti zařazen nikoli k původním Pomocným technickým praporům, zrušeným v roce 1954, ale k jejich nástupnickému útvaru – tzv. silniční brigádě.

Základní výcvik absolvoval v Liberci, kde následovalo standardní převzetí nováčků, včetně ostříhání, a intenzivní polní příprava. Ta probíhala mimo jiné v náročných zimních podmínkách, kdy se vojáci

51 Archiv Univerzity Karlovy, osobní složka Jan Jůn, přihláška.

52 ANM – ČSDS, fond Jan Jůn, nahrávka pořadu Host do domu, Český rozhlas Dvojka, Rozhovor s Janem Jůnem, 20. 7. 1998, nezpracováno.

53 Tamtéž.

54 Archiv Univerzity Karlovy, osobní složka Jan Jůn, přihláška.

Studium

Během vojenské služby Jan Jůn vnitřně dospěl. V době, kdy už byly patrné změny společenských a politických poměrů, si uvědomoval, že jediným oborem, který by pro něj mohl být v souvislosti s postupným uvolňováním režimu opravdu zajímavý, byla novinářina.⁵⁵

Po nástupu na školu zjistil, že naprostá většina ročníku je na tom kádrově stejně či podobně jako on. O tři či čtyři roky dříve by je přijmout nemohli, protože situace tehdy ještě nedozrála a změna přicházela velmi pozvolně. Ale byl

podzim 1967 a snaha o obnovení demokracie byla již velmi zřejmá, takové zahřívací kolo před pražským jarem. A tak mohl být přijat ke studiu nejen Jan Jůn, ale i jeho nový spolužák Julius Macháček,⁵⁶ jehož cesta k vysněnému studiu byla stejně komplikovaná.

Julius Macháček studoval na přelomu let 1965–1966 třetí ročník Střední uměleckoprůmyslové školy a již bylo cítit, že se režim začíná mírně uvolňovat, hlavně v kultuře. Jako předseda školní organizace Československého svazu mládeže (ČSM) měl kolem sebe partu spolužáků, mimo jiné budoucího písničkáře Jaroslava Hutku a výtvarníka Petra Síse, kteří brali svazáctví po svém. Společně vydávali časopis *HYDE PARK*, jehož provokativní název i obsah přitahovaly pozornost. Ohlasu si všiml nejčtenější *Mladý svět* i populární časopis *Student*, mimo jiné díky popisu voleb předsedy ČSM, jež pojali jako happening ve stylu amerických prezidentských voleb. Vyhrál tehdy ještě nezpívající Jarda Hutka. Další akcí byl svazácký dokument reagující na výzvu ÚV KSČ, aby se občané vyjadřovali k vydaným tezím k nastávajícímu XIII. sjezdu KSČ. Macháček jej přečetl ve školním rozhlase, aniž ředitel tušil, že text kritizuje absenci svobody slova a pohybu, hovoří o morálce, či vztahu k SSSR. Následoval skandál, *HYDE PARK* byl ihned zakázán a Macháček i Hutka byli ze školy vyhozeni. Macháček mohl studium později dokončit jen jako student tzv. večerního, nebo dálkového studia.⁵⁷

Hned první den školy, 2. října 1967, si u zápisu Honza Jůn, Julius Macháček a Libuše Koubková skvěle porozuměli. S čerstvými indexy, tehdy se ještě zapisovalo do indexů, zamířili do hospody U Prince na Staroměstském náměstí, tehdy obyčejné čtyřky, kde se začalo utvářet jejich celoživotní přátelství.⁵⁸ Atmosféra na fakultě byla v té době velmi otevřená a povzbudivá. Společnost se uvolňovala a pocit větší svobody byl patrný zejména v aka-

Obrázek 14 – Svatba Libuše a Pavla Koubských, Letovice 4. 3. 1972, dole: ležící Jan Jůn, vedle Julius Macháček, nad nimi novomanželé. Soukromý archiv.

55 Rozhovor Martina Soldáta s Janem Jůnem, Praha 13. 11. 2012.

56 Mgr. Julius Macháček (*1948) vystudoval žurnalistiku a teorii kultury na FSV UK. Působil v časopisech *Československý architekt* a *Architektura ČSR*. Založil a posléze i soukromě vydával časopis *Bydlení* a byl šéfredaktorem časopisu *Architekt*. Autor řady článků a několika knih zaměřené na problematiku bydlení.

57 Rozhovor autorky s Juliem Macháčkem, Praha 28. 8. 2024.

58 Rozhovor autorky s Libuší Koubskou, Praha 4. 9. 2024.

Obrázek 15 – Průkaz Jana Jůna, jako spolupracovníka redakce *Svobodné slovo* v době školní praxe, 1968. ANM–ČSDS.

demickém prostředí. Vznikaly debatní semináře, studenti byli plní energie, četli nově dostupnou literaturu a intenzivně o ní diskutovali.

„Na přelomu roku 1967 a 1968 mě Honza pozval na Silvestra na Petřínskou hvězdárnu, měl za úkol od ostatních mladých astronomů, přivést také nějaké holky. Moc se mi nechtělo, ale táta mě přesvědčil, že Honza je ‚bezva kluk‘. Na Strahově na mě čekal Honza spolu s Pavlem Koubským, mým budoucím mužem. Na hvězdárně byl veselý mejdan a Honza tehdy obrátil portrét prezidenta Novotného hlavou dolů, tak jsme se pak smáli, že zahájil obrodný proces v roce 1968. No a my jsme s Pavlem Koubským začali chodit a Honza Jůn vždycky říkal, že je náš postillion d’amour.“⁵⁹

Od ledna 1968 se začala atmosféra ve společnosti výrazně měnit. Prvním tajemníkem ÚV KSČ byl zvolen Alexandr Dubček, který přišel s podstatně odlišnou politikou než jeho předchůdci, a navíc byla zrušena cenzura. Studenti žurnalistiky

psali články do časopisu *Student* a do univerzitního časopisu *Univerzita Karlova*. Všichni byli nadšení, co se kolem nich děje, a zejména Jan Jůn si od obrodného procesu sliboval, že bude mít možnost cestovat a svobodně se vyjadřovat.

V červnu 1968 měli posluchači žurnalistiky povinnou školní praxi v různých denících, kde si odbývali své novinářské začátky. Jan Jůn s dalším spolužákem Janem Černým byl ve *Svobodném slově*, Julius Macháček a Libuše Koubská v deníku *Práce*, který jako jeden z prvních otiskl manifest *Dva tisíce slov*. Praktikanti dostali za úkol průběžně počítat podpisy pod peticí a Jan Jůn jim chodil pomáhat.⁶⁰ Oba deníky tehdy sídlily na Václavském náměstí.

Jan Jůn pokračoval v práci ve *Svobodném slově* i o prázdninách a tam ho zastihl začátek okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy. Mladí praktikanti pomáhali redaktorům s přípravou a distribucí ilegálních zvláštních vydání, která se rozmnožovala na různých místech Prahy, poté, co okupační vojska obsadila redakci novin i její tiskárnu. Jan Jůn vzpomíná jak „...jsme kolportovali ty noviny a mě vypadly jednou na křižovatce Václaváku s Opletalovou ulicí a zrovna tam ten samopalník se nedíval tím mým směrem, jinak nevím, jak bych byl tenkrát skončil.“⁶¹

Jan Jůn s Juliem Macháčkem trávili většinu času v ulicích, ale když si uvědomili, jakým směrem se situace ubírá a že nevyhlíží dobře, řekli si, že se odjedou někam podívat, neboť v té době se mohlo jezdit přes hranice bez omezení. Rozhodli se, že pojedou do Anglie,

⁵⁹ Tamtéž.

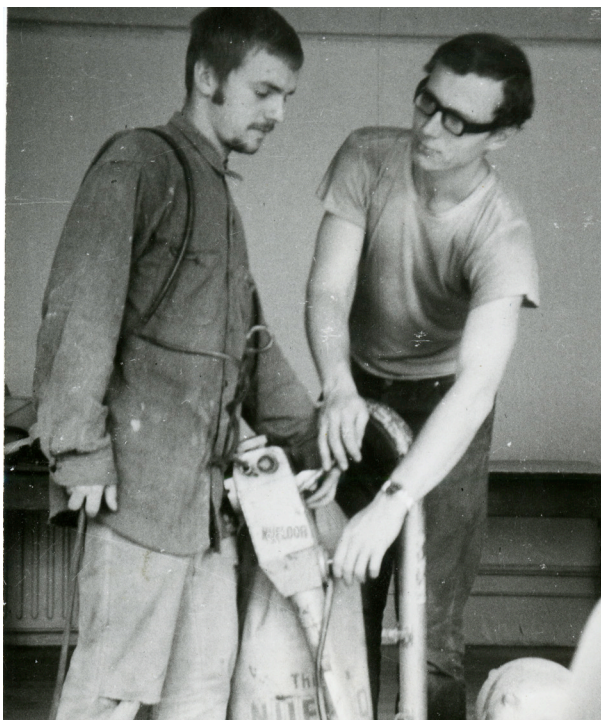
⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ ANM – ČSDS, fond Jan Jůn, nahrávka pořadu Host do domu, Český rozhlas Dvojka, Rozhovor s Janem Jůnem, 20.7.1998, nezpracováno.

sbalili kufry a 30. srpna vyrazili na cestu. Sedli na vlak do Německa a odtud jeli stopem přes Belgii a Lucembursko do Londýna. V té době celá Evropa se zájmem sledovala události v Československu. Všude se tak setkali s obrovskou lidskou solidaritou a vřelým přijetím, lidé jim poskytli zdarma nocleh i jídlo. Cesta po Evropě trvala deset dní. Když přijeli do Londýna, tak hledali adresu, kde se měli ubytovat, ale nevěděli, jak se bez mapy zorientovat. „A Honza, který uměl dobře anglicky, pravil, že půjde zjistit, jak se dostaneme na příslušnou adresu. Nechal mě na jakémsi ostrůvku před Victoria Station na chodníku i s kufry a odešel. Nicméně uběhla půl hodina, hodina a Honza pořád nikde. Já tam stál bezradný, nevěděl jsem, co udělám, jak si poradím

se čtyřmi zavazadly a bez adresy. A za dvě hodiny najednou Honza ‚Ahoj, tak jsem tady‘. Tak jsem mu už skoro polomrtvý, začal spítat. Nicméně jsem rychle přestal, protože Honza měl plný kapsy drobných a bankovek. On udělal to, že zašel na policejní stanici zeptat se, kde je příslušná adresa. Když četník u okýnka zjistil, že je student z Československa, tak řekl, ‚stoupněte si tady, vedle toho okýnka, tady se platí pokuty řidičů, kteří udělali přestupek a každý řidič vám přispěje na československé studenty.‘ Tak Honza tam stál, vybíral desátek od všech řidičů, kteří platili pokuty, a to samozřejmě tam setrval co nejdéle, bez ohledu na můj psychický stav.“⁶²

V centru, které pomáhalo československým studentům, obdrželi poukázky do studentské menzy, aby se tam mohli stravovat, než se někde uchytí. A každý obdržel adresu, kde bude ubytován, než si najdou jiné bydlení. Julius Macháček byl ubytován u náměstka ministra financí Velké Británie a Jan Jůn dostal ubytování do sdíleného bytu, kde byly čtyři studenti z různých zemí a každý tam měl svůj pokoj. Takto bydleli téměř měsíc a hledali si práci. Nejdříve pracovali týden v čajovně na Oxford Street, kam ráno chodili Londýňané na snídani. Potom hledali různé pomocné práce v domácnosti, a protože byli zruční, tak například brousili podlahy nebo dělali izolace podlahy v rodinných domech.⁶³ Po večerech chodili na

Obrázek 16 – Julius Macháček a Jan Jůn na své cestě do Anglie v srpnu 1968, živilo se příležitostnou prací, zde brousí podlahu v soukromém rodinném domě, Londýn 1968. Soukromý archiv.

62 Rozhovor autorky s Juliem Macháčkem, Praha 28. 8. 2024.

63 Tamtéž.

Obrázek 17 – Spolužáci Jan Jůn a Petr Schöpfungfeld u Julia Macháčka na zahradě, Nebušice 1970. Soukromý archiv.

kurzy angličtiny a scházeli se i s dalšími Čechy.⁶⁴ Jan Jůn v Londýně také navštívil redakci *The Times*, kde se seznámil s činností nejstarších britských nezávislých novin.⁶⁵

Po dvou měsících přemýšlení o tom, zda zůstat a studovat v Oxfordu, se oba rozhodli vrátit domů. Cestu si naplánovali tak, aby přijeli na výročí vzniku republiky. Domnívali se, že se národ znovu vzedme, objeví se nějaká aktivita a oni u toho budou moci být. Do Prahy přijeli vlakem 28. října a hned šli na Václavské náměstí, které bylo proti očekávání úplně pusté, nic se nedělo. Chodily tam jen hlídky příslušníků Veřejné bezpečnosti a občas projely ruské vojenské vozy. To bylo pro ně velkým zklamáním.⁶⁶

S průběhem vývoje v zemi po sovětské okupaci nebyli spokojeni ani ostatní studenti, kteří se po prázdninách vrátili zpět na fakultu, a 18. listopadu vstoupili do okupační stávk. Podporovali je nejen učitelé, ale i lidé zvenčí. Studenti spali v učebnách na fakultě, s sebou si mnozí vzali hudební nástroje a hráli.⁶⁷ Dovnitř nepustili nikoho bez indexu, aby zabránili vstupu stávkokazů. Janův spolužák Petr Schöpfungfeld vzpomínal, jak ho jmenovali šéfem ochranky. „*Dělal jsem bodyguarda takovému malému klukovi, který byl strašně agilní, co všechno znal, všechno uměl a všechny ukecal, nějaký Vladimír Železný, posléze zakladatel televize Nova.*“⁶⁸

64 ANM – ČSDS, fond Jan Jůn, dopis Jana Jůna z Londýna, ze dne 10. 9. 1968, nezpracováno.

65 ANM – ČSDS, fond Jan Jůn, dopis P. E. Clarka ze zahraničního zpravodajství *The Times*, ze dne 16. 9. 1968, nezpracováno.

66 Rozhovor autorky s Juliem Macháčkem, Praha 28. 8. 2024.

67 Rozhovor autorky s Libuší Koubskou, Praha 4. 9. 2024.

68 Paměť národa, Petr Schöpfungfeld. Dostupné na <https://www.pametnaroda.cz/cs/schonfeld-petr-1949>. (ověřeno 2025-09-10).

Studenti získali podporu veřejnosti i části novinářů, ale jejich požadavky na zrušení cenzury, zachování svobody slova, svobody shromažďování, dodržování osobní svobody a svobody cestování vzaly postupně za své. Bylo čím dál zjevnější, že se vše pozvolna uzavírá. Hned na počátku roku 16. ledna 1969 se na protest proti potlačování svobod a pasivnímu přístupu veřejnosti upálil student filozofické fakulty Jan Palach. Palachova oběť byla tak silným otřesem, že na okamžik vyvolala dojem, že v lidech stále dřímá odvaha a odhodlání. Jeho pohřeb 25. ledna se proměnil v mohutnou celonárodní manifestaci proti komunistickému režimu. Mezi těmi, kdo stáli čestnou stráž u jeho rakve v Karolinu, byli i studenti žurnalistiky, a tak jako mnozí jiní, intenzivně prožívali bezmoc, zármutek i tiché odhodlání.⁶⁹

Zdálo se, že Palachův čin je natolik silný, že zlomí strach a udrží v lidech alespoň zbytek naděje. Jenže naděje na jakoukoli změnu postupně zeslábla. V následujících týdnech začaly postupné změny i na vysokých školách, otevřenost debat náhle zmizela, propustili spoustu vyučujících a na fakultu přicházeli noví lidé, kteří měli za úkol rychle uvést poměry do žádoucího pořádku.

Po nástupu normalizace i Jan Jůn dokončil studia jen s velkými obtížemi. Přestože měl vždy vynikající studijní výsledky, musel opakovat pátý ročník. Tehdy jim totiž přidělili prověřeného komunistu Zdeňka Hořeniho z *Rudého práva* jako vedoucího semináře *angažované publicistiky*, a ta Janu Jůnovi nějak nešla. O rok později se mu to podařilo na poslední chvíli. „*Opakovali jsme ročník a našťásti jsme pochopili angažovanou publicistiku velmi široce a jeli jsme dělat s kolegou reportáže ze stavby dálnice. Výsledek se Hořenimu nelíbil, nepovažoval to za takovou angažovanou publicistiku, jakou měl na mysli, ale nezbyl čas a nemohl už nic dělat.*“⁷⁰

I přes pokračující normalizaci si studenti dokázali uchovat kousky běžného studentského života, což dokládá žádost Jana Jůna o vydání duplikátu studijního průkazu: „*Jelikož původní studijní průkaz mi byl před třemi týdny odcizen /spolu se silonovou bundou/ ze šatny hostince ‚U Glaubiců‘ a dosavadní pátrání VB nepřineslo zatím žádné výsledky, lze těžko doufat, že ztracené věci budou nalezeny. Žádám proto vedení fakulty o laskavé vydání duplikátu.*“⁷¹ Ale také jezdili na lyže, o čemž svědčí urgence studijního oddělení: „*V roce 1968 jste si vypůjčil ze skladu katedry tělesné výchovy lyžařskou výstroj, kterou jste do dnešního dne nevrátil. Učiňte tak neprodleně! Tento dopis je poslední výstrahou před trestním oznámením.*“⁷²

Sám Jůn na okolnosti již normalizovaného studia vzpomíná „*Po okupaci, a zejména po Palachovi a demonstracích k výročí okupace, jsem se strašlivým smutkem sledoval, jak vše pomalu, ale jistě upadá a vrací se zpět do dřívějších režimních časů. Po vlídném Barešovi byl děkanem naší fakulty jistý soudruh Hladký a tento člověk nám všem nadiktoval diplomové práce. Konkrétně mně zadal téma ‚Kontrarevoluce ve Svobodném slově‘. Běžel jsem za dr. Beránkovou na katedru a říkám jí: ‚Paní docentko, co mám dělat?‘ Odpověděla, že se jí dotazují všichni z našeho ročníku, kterým byly přiděleny podobné hrůzy, vytáhla čistý list*

69 Rozhovor autorky s Libuší Koubskou, Praha 4. 9. 2024.

70 Rozhovor Martina Soldáta s Janem Jůnem, Praha 13. 11. 2012.

71 Archiv Univerzity Karlovy, osobní složka Jan Jůn, žádost o vydání studijního průkazu, 5. 2. 1970.

72 Tamtéž, urgence studijního oddělení, 23. 1. 1970

Obrázek 18 – Svatební fotografie novomanželů Jůnových, Londýn, 26. 5. 1974. ANM–ČSDS.

*papíru a přemýšleli jsme. Nakonec napsala, že mám již tři měsíce rozepsané jiné téma. To zadané již bych nestihl. Tak to udělala se všemi kolegy. Poté tato paní docentka byla vyhozena z fakulty.*⁷³

Diplomová práce Jana Jůna měla název *Filip Dobrovolný a jeho publicistické činnosti v Rudém právu*. Byla to životopisná studie o českém novináři a politikovi, který začínal v Československé sociálně demokratické straně dělnické

a později se stal senátorem Národního shromáždění za Komunistickou stranu Československa. Za první republiky byl v letech 1921–1929 šéfredaktorem komunistického deníku *Rudé právo*.⁷⁴

Jan Jůn studium úspěšně zakončil již na přejmenované Fakultě sociálních věd a publicistiky. Státní závěrečnou zkoušku vykonal s prospěchem výborným 26. května 1973.

Po absolvování univerzity obcházel redakce a hledal zaměstnání, což se mu s nepříznivým posudkem ze školy dlouho nedařilo. Až 1. září 1973 nastoupil do lékařského nakladatelství Avicenum, kde redigoval *Časopis lékařů českých*, dělal korektury, překládal odborné texty z anglického a ruského jazyka a na zadaná témata připravoval rešerše.⁷⁵

Už tehdy mu bylo jasné, že má sklon říkat věci přímo a neumí mlčet, takže by tu nemohl dělat práci, jakou by si přál, a proto se nakonec rozhodl odejít do Anglie.

Odhod do exilu

Jan Jůn odešel do exilu necelý rok po své promoci, protože jako politicky nespolehlivý neměl žádné vyhlídky na přijatelnou kariéru ve svém oboru. Odjel v březnu 1974 se svou přítelkyní Zuzanou Weigertovou, se kterou se seznámil na jaře 1973 v univerzitní knihovně v Praze, když pracoval na své diplomové práci.

Zuzana se narodila 29. ledna 1953 v Jindřichově Hradci. Po rozvodu rodičů se s matkou přestěhovala do Prahy, kde vystudovala gymnázium. Po maturitě se přihlásila ke studiu na Fakultě sociálních věd a publicistiky UK, kam ji i přes úspěšné vykonání přijímací zkoušky, nepřijali z kapacitních důvodů. Proto v říjnu 1972 nastoupila jako knihovnice do Státní knihovny ČSR, kde s ní uzavřeli pracovní poměr na dobu určitou. Byla zařazena do Technického odboru, oddělení foto-xerox, kde zajišťovala agendu styku se čtenáři.⁷⁶ V době, kdy emigrovala, byla posluchačkou I. ročníku na Katedře výchova a vzdělá-

73 Rozhovor Martina Soldáta s Janem Jůnem, Praha 13. 11. 2012.

74 Archiv Univerzity Karlovy, osobní složka Jan Jůn, diplomová práce.

75 ANM – ČSDS, fond Jan Jůn, náčrt životopisu, nezpracováno.

76 Archiv Národní knihovny, Osobní složka Zuzana Weigertová.

vání dospělých Filozofické fakulty UK.⁷⁷

To, že se rozhodli opustit zemi, téměř nikomu neřekli. Jan Jůn se rozloučil s nejbližší rodinou a o odchodu řekl jen jednomu svému příteli, manželům Koubským. Zuzana to neřekla ani své matce. Podařilo se jim získat výjezdní doložku, která v té době byla nutnou součástí cestovního pasu k cestám do nesocialistických států, stejně jako devizový příslib, který zájemcům

umožnil výměnu omezeného množství deviz. Příklad jim pomohl obstarat bratr druhé ženy Zuzanina otce, který v té době pracoval v Československé obchodní bance.⁷⁸

Jan se Zuzanou odjeli 8. března 1974 na vízum, které je opravňovalo ke dvacetidenní cestě do Velké Británie.⁷⁹ Na cestu se vydali již Janovou osvědčenou trasou, cestovali autostopem přes Německo, Lucembursko a Belgie. Během cesty se krátce zastavili v hlavních městech Lucemburk a Brusel, která okouzila hlavně Zuzanu, jež do té doby nikdy nebyla v žádné západní zemi.⁸⁰

Po příjezdu do Londýna bydleli krátký čas u přátel a poté se přestěhovali do budovy české katolické misie, londýnského Velehradu.⁸¹ Toto krajanské středisko, které založil český jezuita P. Jan Lang pomáhalo i čerstvě přichozím emigrantům.

Otec Lang byl významnou osobností československého exilu ve Velké Británii a dlouholetým duchovním vůdcem české a slovenské komunity v Londýně. Narodil se 20. června 1919 v Rajhradě u Brna. Na doporučení místního opata začal studovat na jezuitském gymnáziu na Velehradě. Po studiích v Benešově, na Velehradě a v Praze vstoupil do jezuitského řádu a v roce 1940 složil první řeholní sliby. Během druhé světové války byl v roce 1944 zatčen nacisty a vězněn na Pankráci. Následně byl převezzen do Malé pevnosti v Terezíně, kde onemocněl tyfem. Po válce pokračoval ve studiu teologie ve Velké Británii. Na kněze byl vysvěcen v září 1947 a později složil i poslední řeholní sliby. Po komunistickém převratu v roce 1948 zůstal v zahraničí a začal pomáhat československým uprchlíkům. Pomoc krajanům se stala jeho hlavním životním posláním. Od roku 1949 působil otec Lang v československé misii. Více než čtyřicet let připravoval české náboženské pořady pro rádio BBC a v roce 1949 zahájil pravidelné bohoslužby pro krajanů. V roce 1964 založil v Londýně

Obrázek 19 – Studentský průkaz, který si nechala zhotovit Zuzana Jůnová po příjezdu do Londýna, 1974. ANM–ČSDS.

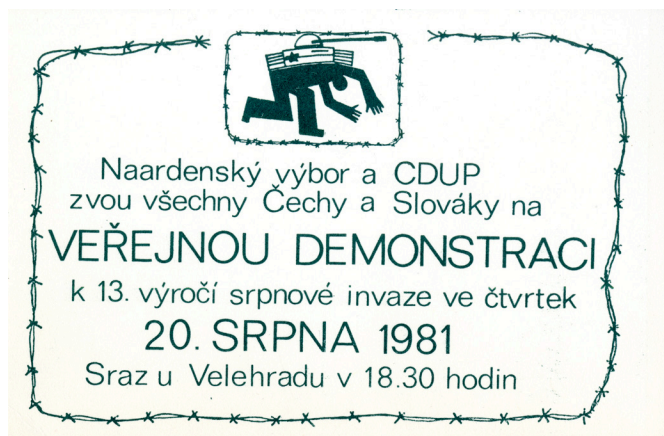
77 Archiv UK, osobní složka Zuzana Weigertová, Návrh na zavedení kárného řízení ze Zuzanou Weigertovou.

78 Rozhovor Dominika Jůna s Danou Weigertovou, Praha 11. 9. 1924.

79 ABS, Výjezdní doložka Jan Jůn.

80 ANM – ČSDS, fond Jan Jůn, Zuzanin dopis matce, který napsala po příjezdu do Londýna, nezpracováno.

81 V době příchodu Jana Jůna zde bylo, kromě společných prostor, k dispozici osm obytných místností a Jan se Zuzanou bydleli na čtvrtém poschodí.

Obrázek 20 – Pozvánka na demonstraci k 13. výročí srpnové okupace Československa, 1981. ANM–ČSDS.

ský pomník Janu Palachovi. Za svou celoživotní práci obdržel od Václava Havla v roce 1991 Řád Tomáše Garrigue Masaryka II. třídy.⁸²

Exilová činnost

Jan Jůn se od samého počátku aktivně zapojil do činnosti londýnského Velehradu. Jako novinář se podílel na vydávání *Zpravodaje Naarden Committee – Czechoslovakia*, cyklostylovaného informačního věstníku Naardenského hnutí, které bylo ustaveno 28. října 1968. K hlavním iniciátorům hnutí patřil bývalý tajemník Klubu 231 Jaroslav Brodský a významnou roli při jeho vzniku sehrál rovněž otec Jan Lang.

Naardenské hnutí mělo své sídlo na londýnském Velehradě (Ladbroke Square 22) a vzniklo jako přímá reakce na vojenskou okupaci Československa v srpnu 1968 a následnou vlnu emigrace československých občanů. Sdružovalo české a slovenské exulanty usilující o obnovu a ochranu lidských práv a občanských svobod v Československu. Jeho deklarovaným cílem bylo sjednotit československé exilové skupiny, organizace a spolky působící v zahraničí a koordinovat jejich aktivity v zápase za demokratické hodnoty a politickou svobodu. Významnou součástí činnosti hnutí byla pravidelná setkání jeho členů, konaná u příležitosti výročí narození Jana Amose Komenského. První z těchto setkání se uskutečnilo roku 1969 v nizozemském Naardenu, symbolicky v den narození Jana Amose Komenského, druhé následovalo v roce 1970 při příležitosti 300. výročí Komenského úmrtí, opět v Naardenu. V dalších letech se setkání konala každé dva roky v různých evropských zemích, mimo jiné ve Velké Británii, Německu, Rakousku a Švýcarsku.⁸³

Naardenské hnutí každoročně organizovalo protestní akce namířené proti okupaci Československa, které se konaly před československým i sovětským velvyslanectvím v Londýně. Součástí těchto protestů bylo pravidelné zasilání protestních dopisů oběma velvyslancům. Každoroční připomínkou represivních poměrů v Československu se staly rovněž pietní

⁸² Milan KOCOUREK, *Krajanská farnost v Londýně. Pamětník: Otec Jan Lang S. J.*, Londýn 1994.

⁸³ ANM – ČSDS, fond Jan Jůn, leták *Naardenské hnutí: Předáváme štafetu domovu*, nezpracováno.

náboženské, kulturní a sociální středisko Velehrad, které se stalo důležitým místem setkávání československých krajanů.

Otec Lang se významně podílel na aktivitách československého exilu v Londýně. Stál u zrodu Naardenského hnutí, Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS) a European Liaison Group (E.L.G.) a také inicioval londýnský

akce k uctění památky studenta Jana Palacha, mimo jiné formou vigilie před československým velvyslanectvím. U příležitosti desátého výročí Palachova sebeobětování byl z iniciativy otce Jana Langa na londýnském Velehradě odhalen reliéf Jana Palacha, jehož autorem byl sochař František Bělský. Od tohoto okamžiku se vzpomínkové akce pravidelně zahajovaly právě na tomto místě.⁸⁴

Obrázek 21 – Fotografie z demonstrace za svobodu a demokracii, v popředí Sylva Langová-Williams, Londýn. ANM–ČSDS.

Naardenský výbor sehrál rovněž klíčovou roli při podpoře redaktora Josefa Jostena v souvislosti se založením britské pobočky Výboru pro obranu nespravedlivě stíhaných (VONS) v roce 1979. V úzké spolupráci s otcem Langem tak vznikl Committee for the Defence of Unjustly Prosecuted (CDUP), jehož ustavení představovalo bezprostřední reakci na uvěznění disidenta Václava Havla a dalších členů domácího Výboru pro obranu nespravedlivě stíhaných.⁸⁵

Základním komunikačním prostředkem mezi členy Naardenského hnutí, rozptýlenými v různých zemích světa, byl *Zpravodaj Naardenského hnutí*, který vycházel přibližně pětkrát ročně a přinášel informace o činnosti spolků sdružených v rámci hnutí i o širších aktivitách československého exilu. V roce 1976 se redaktoři *Zpravodaje* Jan Jůn a Pavel Moritz ve spolupráci s otcem Janem Langem dohodli na zásadní proměně jeho formátu, tematického zaměření i periodicity, čímž položili základy nového periodika.⁸⁶

Od roku 1977 tak začal vycházet měsíčník *Londýnské listy: Zpravodaj Naardenského hnutí*. Periodikum bylo vydáváno pravidelně každý měsíc v upravené grafické i obsahové podobě a výrazněji se orientovalo na zpravodajství z Československa. Již v prvním čísle byla publikována informace o vzniku Charty 77, přičemž další zprávy o této iniciativě československé opozice se následně objevovaly v každém dalším vydání.

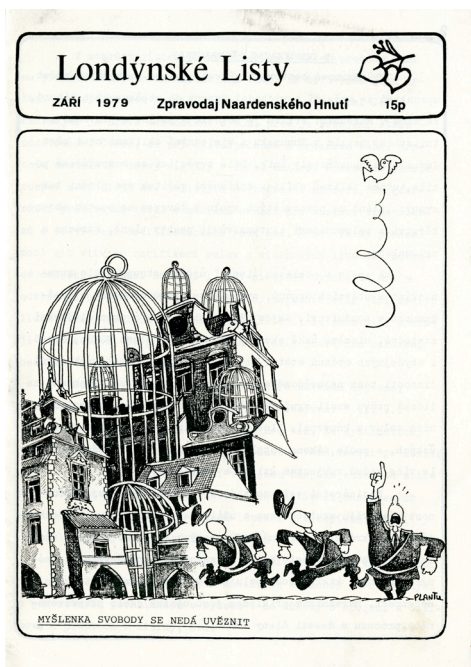
Londýnské listy přinášely politické zpravodajství a komentáře o situaci doma i ve světě, informovaly o činnosti Naardenského hnutí a zároveň zprostředkovávaly přehled o samizdatové a exilové literární produkci. Na přípravě jednotlivých čísel se Jan Jůn a Pavel Moritz pravidelně střídali, přičemž každý z nich připravoval jedno číslo ve dvouměsíčním intervalu. Jan Jůn se na redakci *Londýnských listů* podílel po dobu dvanácti let.

Po listopadu 1989 vyšlo najevo, že redakční kolega Jana Jůna Pavel Moritz, který zároveň působil jako tajemník Naardenského hnutí a jednatel CDUP, byl agentem československé

84 Milan KOCOUREK, *Krajanská farnost*, s. 26.

85 Tamtéž, s. 32.

86 Tamtéž, s. 30.

Obrázek 22 – Londýnské listy. ANM–ČSDS.

Obrázek 23 – Proces tvorby Londýnských listů, jak je apřipravoval Jan Jůn. ANM–ČSDS.

zahraniční rozvědky. Jan Jůn vzpomínal, že jej Moritz opakovaně nutil k publikování podvržených dokumentů vydávaných za materiály Charty 77. „Ukázalo se, že můj velký spolupracovník, tajemník Naardenského hnutí, s nímž jsem Londýnské listy dělal, byl číslem dvě československé rozvědky ve Velké Británii, a proto i na mne i nás všechny určitě donášel, i když měl prý, na starosti ‘ Brity. Tím vším to bylo poznamenáno. Dokonce mi tato osoba házela klacky pod nohy. Jednou jsem dokonce šel za otcem Langem a říkám mu, že mám podezření, že ten člověk dělá něco proti nám. On ale řekl: ‚Jene, nebud’ paranoidní!‘ A tak jsem to spolknul a možná jsem učinil špatně.“⁸⁷

Naardenský výbor svou činnost neomezoval pouze na československé exulanty, ale aktivně se zapojoval i do práce European Liaison Group (E.L.G.) – Evropské styčné skupiny, která vznikla ve stejný den jako Naardenské hnutí, 28. října 1968. Zástupci obou iniciativ se setkali již krátce po svém vzniku na Velehradě a od té doby se začala odvíjet jejich dlouhodobá spolupráce.

European Liaison Group sdružovala zástupce čtrnácti národností střední a východní Evropy, konkrétně Albánců, Arménů, Bulharů, Bělorusů, Čechů a Slováků, Estonců, Gruzínců, Jugoslávčů, Litevců, Lotyšů, Maďarů, Poláků a Ukrajinců; v pozdějším období se jejich jednání účastnili rovněž ruští demokraticky orientovaní exulanti. Sídlo skupiny se nacházelo na Velehradě, kde se konaly pravidelné měsíční schůze. Skupina organizovala v Londýně protikomunistické demonstrace, vyzývala britskou veřejnost k zasílání protestních dopisů do Prahy, vy-

⁸⁷ Rozhovor Martina Soldáta s Janem Jůnem, Praha 13. 11. 2012.

dávala memoranda a šířila letáky na podporu politických vězňů.⁸⁸ Jan Jůn se aktivit skupiny pravidelně účastnil a příležitostně zastupoval otce Langa na jejích jednáních. Součástí E.L.G. byla také mládežnická sekce East European Youth, kde si, jak Jůn vzpomíná, výborně procvičil ruštinu.⁸⁹

Londýnský Velehrad představoval významné kulturní a společenské centrum československého exilu. Vedle politicky

Obrázek 24 – Milan Kocourek a Jan Jůn, Londýn, Silvestr 1981. ANM–ČSDS.

orientovaných aktivit se zde konaly přednášky Společnosti pro vědy a umění, oslavy významných výročí, benefiční bazary, svatojánské poutě a působila zde rovněž česká škola. Od konce sedmdesátých let se na Velehradě pravidelně konaly také zkoušky divadelního souboru Londýnská sezona, vedeného herečkou Sylvou Langovou-Williamsovou, která se po řadu let významně angažovala v činnosti londýnského Velehradu.

Impulzem ke vzniku souboru byl podnět herce Járy Kohouta, který se obrátil na londýnský Velehrad s dotazem, zda v Británii existuje česká divadelní skupina schopná nastudovat operetu *Na tý louce zelený*, v níž zamýšlel ztvárnit hlavní roli hajného. V té době takový soubor neexistoval. Otec Jan Lang proto inicioval jeho založení a realizaci projektu pověřil herečku Sylvu Langovou-Williamsovou, jež se ujala nastudování inscenace. Ačkoli se Jára Kohout nakonec pro zdravotní důvody představení nezúčastnil, inscenace byla v roce 1979 uvedena a setkala se s příznivým ohlasem krajanského publika.

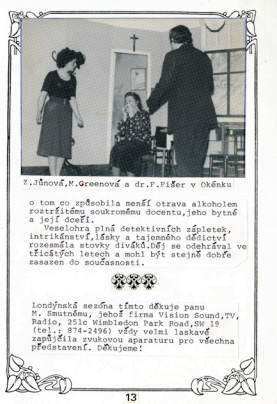
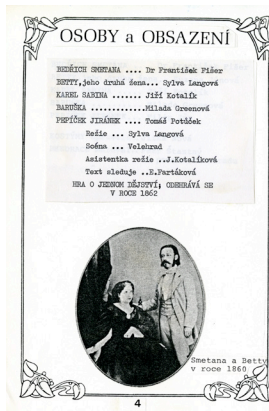
Tímto projektem byla zahájena úspěšná činnost místního ochotnického divadelního souboru. V roce 1981 nastudovala Sylva Langová se souborem dvě inscenace, a to veselohru Jaroslava Vrchlického *Noc na Karlštejně* a poetickou pohádku pro dospělé *Princezna Pampeliška* od Jaroslava Kvapila. V roce 1983 následovalo uvedení veselohry *Okénko* od Olgy Scheinpflugové. Závěrečnou inscenací Divadelní sezony se stala jednoaktovka *V hudbě život Čechů aneb Odpoledne u Smetanů*, kterou Sylva Langová nejen napsala a režírovala, ale rovněž v ní sama vystoupila.⁹⁰ Představení se konala v divadelním sále polského střediska *Ognisko* a zhlédly je stovky československých krajanů spolu s polskými přáteli.

Vývrcholením činnosti souboru Londýnská sezona bylo uvedení hry *Odpoledne u Smetanů* na VI. Sokolském sletu v zahraničí, který se konal 3. července 1986 v Curychu.

88 Zpravodaj Naardenského hnutí, červenec 1975, s. 4.

89 Rozhovor Martina Soldáta s Janem Jůnem, Praha 13. 11. 2012.

90 ANM – ČSDS, fond Jan Jůn, divadelní program hry *V hudbě život Čechů aneb Odpoledne u Smetanů*, nezpracováno.

Obrázek 25 a 26 – Představení divadelního souboru Londýnská sezona, vpravo Zuzana Jůnová. ANM–ČSDS. / Maketa divadelního programu Londýnská sezóna, připravoval Jan Jůn. ANM–ČSDS.

lav Šíkl, autor dvou knih o československých letcích, který se osvědčil v bitvě o Francii i v našem letectvu v Británii. Letci tvořili tehdy stále velmi výraznou a respektovanou skupinu, která se pravidelně účastnila společenských akcí na Velehradě nebo slavnostních bohoslužeb farnosti v kostele na Farm Street.⁹⁴

Na činnosti tohoto amatérského divadelního souboru se významně podílela celá rodina Jůnových. Zuzana Jůnová byla ceněnou herečkou souboru a účinkovala ve všech inscenacích, zatímco Jan Jůn připravoval divadelní programy k jednotlivým inscenacím. I jejich starší syn Filip se zapojil do souboru, když vystupoval v dětských rolích.⁹¹

Kromě toho Jan Jůn příležitostně přednášel pro britskou pobočku Společnosti pro vědu a umění. Její dlouholetý předseda Milan Kocourek⁹² vzpomíná, že Jůnova přednáška na téma sovětského a amerického výzkumu vesmíru patřila mezi nejpoutavější, které měli možnost vyslechnout.⁹³

Jan Jůn se dlouhodobě zajímal i o činnost československých letců během druhé světové války. Účastnil se jejich setkání, pořádal pro ně přednášky a zval je na redakční schůzky měsíčníku *Londýnské listy*, kam pravidelně přicházel například major Vác-

91 Rozhovor autorky s Milanem Kocourkem, Praha 9. 10. 2024.

92 Mgr. Milan Kocourek (*1946 Liberec) studoval na VŠE v Praze, v roce 1969 odjel do Velké Británie, kde dostudoval na univerzitě ve skotském Dundee. Působil na univerzitách v Essexu a Birminghamu a v české redakci BBC v Londýně. Patnáct let byl předsedou britské skupiny Společnosti pro vědy a umění (SVU) v Londýně, a i jinak se zapojil do činnosti exilových spolků. Je autorem několika knih o životě čs. emigrace v Londýně.

93 Rozhovor autorky s Milanem Kocourkem, Praha 9. 10. 2024.

94 Jan JŮN, Osobnosti britské exilové scény přelomu sedmdesátých a osmdesátých let, *Prostor*, č. 61/62, 2004, s. 211–217.

Pracovní aktivity ve Velké Británii

První léta po příchodu do Londýna byl Jan Jůn zaměstnán jako příručí v obchodě se známkami u dr. Jaroslava Katze, českého židovského exulanta, který měl v Londýně malou filatelistickou firmu Atlanta Stamp Co. „Začínal jsem u jednoho strašně fantastického pána, který měl obchod se známkami, protože pochopitelně člověk tam přijde a nemá žádnou místní kvalifikaci, nemá žádné zkušenosti, potřebuje se učit anglicky. No a tento pán byl starý židovský vzdělanec z První republiky, který už byl hrozně starý. Jmenoval se doktor Katz, blahé paměti, strašně rád na něj vzpomínám, protože on znal Čapka, on znal prostě všechny možné literáty a politiky První republiky a kolikrát při tom počítání těch známek, tak přitom se mohlo povídat. Tak mě vykládal, jak to tenkrát bylo a jak chodili do těch různých klubů, o počátcích Osvobozeného divadla a prostě všechno možné. A to bylo jako, když najednou vstoupíte do stroje času a jste zpátky v té První republice. Tak na to vzpomínám s velkým potěšením, i když tedy pan doktor Katz mně nemohl moc platit, protože jaksí to byla malá firmička.“⁹⁵

Při zaměstnání a práci pro českou komunitu se zdokonaloval v angličtině, chodil do jazykové školy, kde v roce 1976 složil zkoušku a získal certifikát Cambridge Proficiency in English.⁹⁶

Jednoho dne se přes známého dozvěděl o volném místě technického redaktora v jednom časopise a rozhodl se o něj ucházet. V červnu 1977 byl přijat, brzy však zjistil, že jeho práce zdaleka nespočívala jen v technické redakci, ve skutečnosti zastával roli všestranného pomocníka redaktora. Byla to velmi náročná práce. „Neustále jsem si zapisoval slova a obraty, kterým jsem nerozuměl, a následně jsem je doma nebo během polední pauzy vyhledával ve slovníku. Bylo to skutečně tvrdé období.“⁹⁷

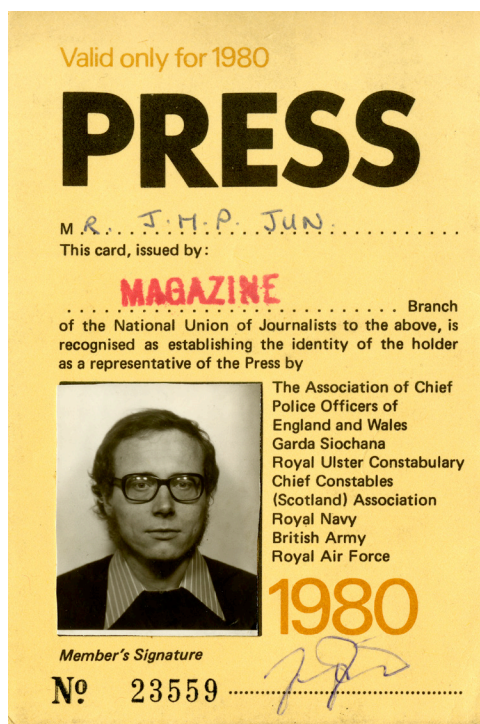
Pracoval v časopise *Time & Tide*, jednom z nejstarších britských politicko-ekonomických magazínů, který vycházel již od roku 1920. Založila jej a čtyřicet let vedla Lady Rhondda z Walesu. Zaměření časopisu mu vyhovovalo, jelikož se věnoval odborným a reflexivním komentářům k hlavním politickým, ekonomickým a sociálním otázkám a soudobým trendům.⁹⁸

95 ANM – ČSDS, fond Jan Jůn, nahrávka pořadu Host do domu, Český rozhlas Dvojka, Rozhovor s Janem Jůnem, 20.7.1998, nezpracováno.

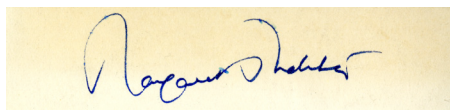
96 ANM – ČSDS, fond Jan Jůn, náčrt životopisu, nezpracováno.

97 ANM – ČSDS, fond Jan Jůn, nahrávka pořadu Host do domu, Český rozhlas Dvojka, Rozhovor s Janem Jůnem, 20.7.1998, nezpracováno.

98 *Time & Tide*, Summer 1984, úvodník, s. 4.

Obrázek 27 – Novinářský průkaz Jana Jůna, Londýn 1980. ANM–ČSDS.

Obrázek 28 – Podpis Margaret Thatcherové, který si Jan Jůn vystříhl na památku z dopisu, který mu poslala, Londýn 1980. ANM–ČSDS.

Největší obtíže mu však činily britské realie – idiomatické výrazy, historické narážky a kulturní souvislosti. Během přibližně dvou a půl let, které zde strávil, si tak musel osvojit rozsáhlé znalosti britského politického a společenského kontextu.

Významnou zkušeností pro něj byla možnost spolupráce s předními britskými politiky a podnikateli, kteří do časopisu přispívali. Právě zde se poprvé setkal s Margaret Thatcherovou, tehdy ještě působící v opozici. Díky práci se občas dostával i do britského parlamentu, kde hovořil s poslanci a dalšími politickými představiteli. Od Thatcherové dokonce obdržel dopis s vyjádřením k jejímu článku, podpis si vystříhl a uschoval, to bylo ještě v době před jejím volebním vítězstvím.⁹⁹ V časopise *Time & Tide* pracoval do srpna 1979.¹⁰⁰

V následujících letech působil v periodikách zaměřených na oblast investic, nemovitostí a stavebnictví. Spolu s kolegou založil měsíčník *Property Monthly Review*, jenž se soustředil na investiční a developerská témata a nabízel regionální přehledy rozvojových projektů a stavební činnosti v různých částech Anglie. Díky této práci se velmi dobře seznámil s Velkou Británií jako celkem i s jejími jednotlivými regiony. Součástí každého čísla byly úvodní texty místních poslanců nebo příslušných ministrů, například odpovědných za výstavbu či dopravu. V průběhu let tak vedl rozhovory s téměř polovinou britského parlamentu i s nejvýznamnějšími britskými podnikateli a s řadou z nich navázal i osobní přátelské vztahy.

Po nástupu Margaret Thatcherové do čela vlády si uvědomoval, že velmi dobře zná nejen jednotlivé regiony, ale i téměř celou britskou vládní reprezentaci.¹⁰¹

Později byl časopis převzat společností, která vlastnila tiskárnu ve skotském Invernessu. Začal tam pravidelně cestovat, stal se šéfredaktorem periodika a podílel se na závěrečné přípravě tiskových stránek. Do Skotska často jezdil nočním vlakem a ráno se probouzel již na severu země. Skotsko si zamiloval a rád na tyto cesty vzpomínal. „*Ráno jsem se probudil někde uprostřed těch skotských Highlands, vykoukl jsem z okna, sluníčko celé oranžové, dole jezero, v tom stál ten skotský dobytek, ty krávy, které vypadají vlastně jako tibetští jakové, a mezi tím prostě šel nějaký skot v té sukni, takže to byl až kýčovitý obrázek, co jsem z toho vlaku vždycky viděl.*“¹⁰²

V časopise *Property Monthly Review* působil od prosince 1979 do prosince 1988 a během této doby zastával několik redakčních pozic. V průběhu let přitom periodikum opakovaně změnilo majitele i vydavatele. V období od prosince 1979 do ledna 1986 pracoval jako vedoucí redaktor v době, kdy byl časopis vlastněn společností Highland Printing Group of Inverness se sídlem v Londýně. Od ledna 1986 do dubna 1988 zastával funkci zástupce šéfredaktora v rámci vydavatelství Argus Press se sídlem v Redhillu. V posledním období, od dubna do prosince 1988, působil jako redaktor mezinárodního časopisu o komerčních

99 ANM – ČSDS, fond Jan Jůn, nahrávka pořadu Host do domu, Český rozhlas Dvojka, Rozhovor s Janem Jůnem, 20.7.1998, nezpracováno.

100 ANM – ČSDS, fond Jan Jůn, životopis, nezpracováno.

101 ANM – ČSDS, fond Jan Jůn, nahrávka pořadu Host do domu, Český rozhlas Dvojka, Rozhovor s Janem Jůnem, 20.7.1998, nezpracováno.

102 Tamtéž.

nemovitostech, který vydávala společnost Industrial Newspapers, která převzala vydavatelství Argus Press v Redhillu.

V období od prosince 1988 do dubna 1990 působil jako redaktor mezinárodního měsíčníku *Property Gazette*, zaměřeného na oblast nemovitostí a investic. Periodikum vydávala společnost Holborn Publishing Co. Ltd se sídlem v Londýně. V rámci této redakční práce se podílel na přípravě analytických textů o vývoji realitního trhu, investičních příležitostech a trendech v oblasti komerčních i rezidenčních nemovitostí.¹⁰³

Obrázek 29 – Rodina Jůnova doma na zahradě, Londýn 1979. ANM–ČSDS.

Během let přispíval i do řady exilových a britských periodik. V letech 1977–1982 působil v časopise *The Free Nation*, kde měl na starosti rubriku Porobené národy a publikoval texty věnované východní Evropě, například o Chartě 77, návštěvě papeže v Polsku nebo o olympijských hrách v Moskvě. Své články zde zveřejňoval pod pseudonymem Janusz Młody a po určitou dobu tento čtrnáctideník také řídil.¹⁰⁴

Vedle svých hlavních profesních aktivit příležitostně spolupracoval s českým vysíláním BBC, k čemuž mu dopomohl bývalý vedoucí české redakce Zdeněk Mastník. Ačkoli se v BBC ucházel o stálé zaměstnání, nikdy nebyl přijat do pracovního poměru. Jeho první manželka Zuzana zde působila jako sekretářka a příležitostně se podílela také na rozhlasových hrách, v nichž namlouvala jednotlivé role.¹⁰⁵

Rodinný život

Dva měsíce po příjezdu do Londýna uzavřeli Jan a Zuzana manželství. Svatba se uskutečnila 26. května 1974 v českém farním kostele na Farm Street, kde je oddal otec Lang. Na svatební cestu odjeli do Španělska, kde se Jan po více než dvaceti letech znovu setkal se svým otcem, jenž jim pobyt z velké části finančně zajistil.

Po určité době se z Velehradu přestěhovali do vlastního bytu a později si na hypotéku pořídili dům. V roce 1975, necelé dva roky po svatbě, se jim narodil syn Filip a o tři roky později druhý syn Dominik.

Postupem času se v manželství začaly objevovat problémy vyplývající z rozdílných povah a životních postojů. Jan Jůn byl hluboce věřící katolík, zatímco jeho manželka Zuzana jeho víru nesdílela. Jan se s ohledem na děti opakovaně snažil manželství udržet, avšak rozpory se nakonec ukázaly jako nepřekonatelné a v roce 1986 bylo manželství rozvedeno.

¹⁰³ ANM – ČSDS, fond Jan Jůn, životopis, cca 1992, nezpracováno.

¹⁰⁴ ANM – ČSDS, fond Jan Jůn, nahrávka pořadu Host do domu, Český rozhlas Dvojka, Rozhovor s Janem Jůnem, 20.7.1998, nezpracováno. Viz též ANM – ČSDS, fond Jan Jůn, náčrt životopisu, nezpracováno.

¹⁰⁵ Rozhovor autorky s Milanem Kocourkem, Praha 9. 10. 2024.

Obrázek 30 – Druhá svatba Jana Jůna s Aniou Pietrzak, Londýn 1. dubna 1979. ANM–ČSDS.

Během rozvodového řízení se Jan Jůn v roce 1985 seznámil s Aniou Pietrzak, která přijela z Varšavy do Londýna koncem října 1981, krátce před vyhlášením stanného práva v Polsku v prosinci téhož roku. Po příchodu do Anglie si zdokonalila znalost anglického jazyka a v prosinci 1983 úspěšně složila zkoušku Cambridge Proficiency in English. V březnu 1984 nastoupila do londýn-

ské pobočky Bank Handlowy w Warszawie SA, kde pracovala v účetním oddělení. Ještě před emigrací dokončila magisterské studium na Akademii zemědělství ve Varšavě a během svého působení v Bank Handlowy si dále rozšířila vzdělání a získala bakalářský titul v oboru finančních služeb na Univerzitě v Manchesteru. Po uzavření londýnské pobočky BHW pokračovala v kariéře v menších mezinárodních bankách v oblasti finančního řízení až do svého odchodu do důchodu. Jan Jůn a Ania Pietrzak uzavřeli sňatek 1. dubna 1989 a prožili spolu harmonický a spokojený život.¹⁰⁶

Oba synové absolvovali střední vzdělání v Londýně. Mladší Dominik následně vystudoval v anglickém Lutonu bakalářský obor Film a média. Starší syn Filip se v osmnácti letech odstěhoval do Prahy, kde zahájil studium na Anglo-americké vysoké škole v Praze, kde se věnoval oboru Obchodní administrativa.¹⁰⁷ Jeho matka Zuzana, která po rozvodu rovněž uzavřela druhé manželství, se vrátila do Prahy v druhé polovině devadesátých let. Později se v Praze usadil i mladší syn Dominik.¹⁰⁸

Po roce 1989

„16. listopadu večer jsme si volali s Karlem Kynclem, že to zítra vypukne. Smáli jsme se a považovali jsme to za vtip i naději. A ta se splnila.“¹⁰⁹

Návrat domů byl pro většinu emigrantů problematický kvůli práci, důchodovému připojištění, rodinným vazbám v zahraničí a podobně, Janu Jůnovi jej shodou okolností bez

¹⁰⁶ E-mailová korespondence autorky s Dominikem Jůnem, Praha 17. 12. 2025.

¹⁰⁷ ANM – ČSDS, fond Jan Jůn, nahrávka pořadu Host do domu, Český rozhlas Dvojka, Rozhovor s Janem Jůnem, 20. 7. 1998, nepracováno.

¹⁰⁸ E-mailová korespondence autorky s Dominikem Jůnem, Praha 17. 12. 2025.

¹⁰⁹ Rozhovor Martina Soldáta s Janem Jůnem, Praha 13. 11. 2012.

Obrázek 31 – Diskusní večer v knihovně Libri prohibiti. U stolu sedící zleva: Jan Jůn, Jiří Gruntorád, Václav Havel, Pavel Pecháček, Praha, cca 90. léta. ANM–ČSDS.

větších obtíží umožnil jeho zaměstnavatel Rádio Svobodná Evropa (RFE), přestěhováním nejprve českého vysílání a poté všech stanic z Mnichova do Prahy v roce 1994. A jak sám připomínal, získal tak možnost podílet se na novém Peroutkově „Budování státu“ poté, co se komunismus díky náhlému vzepětí celého národa zhroutil.

Jan Jůn nastoupil do české redakce Rádía Svobodná Evropa v Mnichově v létě 1993 na doporučení Zdeňka Mastníka, bývalého vedoucího české sekce BBC. Tehdejší ředitel českého vysílání Pavel Pecháček se s Janem Jůnem již dobře znal, a tak nic nebránilo jeho nástupu do zahraniční redakce.

Zahraničněpolitickou rubriku vedla dlouholetá redaktorka Rádía Svobodná Evropa Olga Kopecká-Valeská. Spolupracoval s ní Jan Jůn a v Praze se k nim připojil také Jan Bednář,¹¹⁰ který se vrátil z Anglie, kde působil v BBC. Jan Bednář později vzpomínal, že s Janem Jůnem seděli v jedné kanceláři od roku 1994 až do roku 2002, kdy Rádio Svobodná Evropa ukončilo podporu českého vysílání.¹¹¹

Jan Jůn se v redakci RFE zaměřoval na mezinárodním vztahy a politické dění především v anglosaskému světě a západní Evropě, ale zabýval se také děním v jihovýchodní Asii.

Ve vysílání Svobodné Evropy uplatnil Jůn i svůj celoživotní zájem o vesmír a astronomii. Po dobu téměř devíti let spolupracoval s Yvonne Přenosilovou na pravidelném rozhlasovém pořadu *Co je nového v kosmu*.¹¹²

110 Jan Bednář (*1953 Praha) je český rozhlasový novinář a komentátor. V roce 1977 podepsal Chartu 77 a byl vyloučen ze studia na VŠE, vystřídal několik dělnických profesí. Po neustálé šikaně ze strany Státní bezpečnosti odešel v roce 1982 do exilu. Studia dokončila na Oxfordu a poté nastoupil do české redakce BBC v Londýně. Po návratu do Prahy působil krátce na Hradě a od roku 1994 v české redakci Rádía Svobodná Evropa a následně v Českém rozhlasu.

111 Rozhovor autorky s Janem Bednářem, Praha 25. 9. 2024.

112 K. PACNER, *Lidé*, s. 18.

Obrázek 32 – Madeleine Albrightová a Jan Jůn, Praha RFE, 2001.

Obrázek 33 – Klub Koniček – Lucerna. Zleva Ivan Havel, Jiřina Šiklová, Jan Jůn a Karel Schwarzenberg, Praha. Foto: Štěpánka Nohýnková.

Obrázek 34 – Jan Jůn obdržel Cenu Ferdinanda Peroutky za rok 1999. ANM–ČSDS.

Obrázek 35 – Poslední setkání s přáteli v Praze, červen 2022. Zleva: Pavel Koubský, Libuše Koubská, Julius Macháček, Jan Jůn, Ania Jůnová.

Na spolupráci s Janem Jůnem vzpomíná také Martina Mašková, jež nastoupila do RFE v roce 1996, kdy už česká redakce Svobodné Evropy vysílala společně s Českým rozhlasem v rámci programu Český rozhlas 6. Martina Mašková připravovala každý týden vědecký magazín, jehož pravidelnou součástí bylo astronomické okénko, a na popularizaci vesmíru spolupracovala i s Janem Jůnem. „*A on mě byl v tom velmi nápomocen, protože si vždycky připravil a vytipoval nějaké zajímavé astronomické novinky, které jsme pak společně v takové dialogické formě prezentovali posluchačům.*“¹¹³

I po ukončení americké podpory českému vysílání spolupracoval Jan Jůn s Českým rozhlasem jako externí komentátor a londýnský korespondent. „*Z Londýna posílal svým kolegům informované postřehy o aktuální politické situaci a jeho schopnosti se jasně a dobře vyjadřovat často využívalo i zpravodajství České televize.*“¹¹⁴

Jan Jůn pravidelně publikoval své texty také v časopisech *Přítomnost*, *Vesmír* nebo revue *Prostor*. Několikrát také přednášel na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy, kde studentkám a studentům vyprávěl o žurnalistické práci včetně obtíží, s nimiž se setkal při získávání novinářského angažmá ve Spojeném království. Jan Jůn byl dlouholetým a platným členem Komise pro etiku Syndikátu novinářů České republiky, který svými stanovisky přispíval k řadě rozhodnutí komise.¹¹⁵

I během období, kdy z velké části působil v Praze, nezapomínal na svou činnost pro českou komunitu v Londýně. Po úmrtí otce Jana Langa v březnu 2007 pokračoval ve vydávání *Velehradského zpravodaje*, kde měl pravidelné úvodníky věnované aktuálním tématům. Jeho poslední článek, který vyšel v červenci 2022, reagoval na válku na Ukrajině.¹¹⁶

Jan Jůn zemřel v Londýně 23. července ve věku 77 let.

Závěr

Jan Jůn patřil k významným českým publicistům, jehož práce se vyznačovala nejen odbornou precizností, ale také schopností oslovit širší veřejnost. Za svou dlouholetou publicistickou činnost, zejména v oblasti rozhlasových a televizních komentářů, obdržel za rok 1999 prestižní novinářskou Cenu Ferdinanda Peroutky.¹¹⁷

Tato cena, pojmenovaná po jednom z nejvýznamnějších českých novinářů 20. století, oceňuje nejen novinářskou erudici, ale i odvalu a etickou zodpovědnost při zpracování politických, společenských a kulturních témat. Udělení této ceny Janu Jůnovi bylo důkazem jeho schopnosti přinášet analytické a hodnotné komentáře, které reflektovaly složité dění v české i světové politice.

113 Rozhovor autorky s Martinou Maškovou, Praha 16. 10. 2024.

114 Rozhovor autorky s Janem Bednářem, Praha 25. 9. 2024.

115 Rozhovor autorky s Libuší Koubskou, Praha 4. 9. 2024.

116 Rozhovor autorky s Milanem Kocourkem, Praha 9. 10. 2024.

117 Cenu Ferdinanda Peroutky uděluje Společnost Ferdinanda Peroutky od roku 1995 u příležitosti výročí narození slavného prvorepublikového novináře.